

ROMANIAN LITERATURE AND DIPLOMACY DURING THE 19th CENTURY AND THEIR ROLE IN THE FORMATION OF NATIONAL IDENTITY

Veronica Florina VÎJOI (VASILESCU)
PhD Student, University of Bucharest

Abstract: Starting with the first part of the 19th century, a complex process of modernization started in the Romanian Principalities, manifested by the adoption and gradual transition to a western-style cultural model, a process that led to complex social and political cleavages and mutations.

After the failure of the 1848 revolutions in both Principalities, the elites of the two Romanian states will take into exile two fully functional state structures of the former provisional governments. This elites will form a government of national union in exile and will successfully manage to organize propaganda and diplomatic actions on a European scale, at a level of complexity and coordination specific to an organized state.

Lacking the status of official diplomats and the guarantee of the plenipotentiary, representing the interests of a state that did not yet exist and of a largely unrecognized nation, having neither material or communication means, nor the proper apparatus of representation, the representatives of the 1848 generation in exile acted vigorously, in consensus and methodically, anticipating all forms of organized diplomacy, with all methods of a structured foreign policy, preparing internationally and domestically the Union of Principalities.

Under these circumstances, Romanian writers-diplomats (most members of the elite in exile) acted in the foreign policy not as official envoys, but as representatives of authentic national aspirations. They were concerned with ensuring correct and permanent information of the international public on the specifics of the Romanian issues, and fellow compatriots about the evolution of political events at European level, even during the period when they prioritized the efforts of organizing emigration under a unitary leadership.

Understanding the balance of forces between the European powers, the Romanian elites managed to pass through, cleverly adapting or modifying their tactics and means according to the mood of the European cabinets, during the times of high tension in international relationships.

The Romanian exiles were not only the propagandists of the idea of national unity, but also the participants in the struggle for its realization, intertwining in an extraordinary way journalism with diplomacy. They sought to understand the political strategy of influential countries, their maneuvers and political-diplomatic intentions, to seize and exploit the opportunities on the European stage.

Keywords: Writers, diplomacy, national identity

I. Introducere

Articolul științific *Romanian literature and diplomacy during the 19th century and their role in the formation of national identity* [Literatura și diplomația românească în timpul secolului XIX și rolul lor în formarea identității naționale] se înscrie în domeniul Filologie, subdomeniul Literatură, cu valorificarea informațiilor, analizelor și concluziilor rezultate din abordările identificate care țin de literatură, diplomație, istorie literară, relații internaționale și studii europene.

Prin tema aleasă, doresc să dovedesc capacitatea de a trata științific un subiect care în zilele noastre este puțin cunoscut și conștientizat, anume relația strânsă între

literatură și diplomație pe parcursul secolului al XIX-lea, precum și rolul acestora în formarea identității naționale.

Scopul demersului științific este de a aduce în atenție o temă mai puțin tratată în literatura de specialitate, acordând atenție studiului, așezarea temei în contextul cercetărilor științifice în domeniu, inter și transdisciplinar. Pentru a răspunde scopului și obiectivelor urmărite, lucrarea este structurată într-o manieră care să corespundă temei, plecând de la cadrul general și analizând formele particulare prin care elitele culturale și politice românești au influențat evenimentele din Principate și procesul identitar ce adus la formarea și impunerea noului stat România.

Am încercat să extrag informații relevante din bibliografia studiată, să identific metodele de cercetare, obiectivele să le așez într-o succesiune logică, apoi concluziile pe argumente și soluții teoretice proprii.

II. Rolul scriitorilor în formarea unei diplomații românești în secolul al XIX-lea

Romantismul a mijlocit cele mai variate experiențe adepților săi, dornici de afirmări cât mai zgomotoase și pline de avânt. Credința că poetul avea de îndeplinit pe lume un rol social, voit de divinitate, se răspândește treptat în Europa după 1830. Deoarece această concepție se întâlnea, pe de o parte cu tendința politică a emancipării popoarelor (după emanciparea individuală), iar pe de altă parte cu acel punct din programul romantic care preconiza întoarcere către trecutul național și către manifestările populare (predilecția romanticilor pentru poezia populară), ținând seama de aceste considerente, se explică în ce măsură se transformase literatura secolului al XIX-lea în instrument de propagandă politică. Întreaga Europă romantică a cunoscut o înfloritoare creație literară al cărei rezultat era educația patriotică a marelui public, îndrumat către idealuri ca independența și unitatea națională.

Acești scriitori nu doreau doar să definească teoretic idealurile naționale, ci înțelegeau să le realizeze practic, luând parte efectiv la mișcările sociale și politice ale timpului, luptând pentru ideile pe care le promovau în opera lor.

Deosebit de importantă a fost, în perioada pașoptistă, activitatea presei. Este momentul în care, în Țările Române, apar primele periodice: *Curierul românesc* la București, *Albina românească* la Iași și *Gazeta Transilvaniei* la Brașov. Acestor publicații li se vor adăuga ulterior multe altele, unele de natură economică, altele culturale, foi oficiale.

Toate aceste periodice, care au contribuit la progresul cultural al națiunii și la informare, transmiteau un mesaj chiar prin titlurile lor, izbind frecvența adjectivului "românesc" ori al substantivului propriu "Dacia", și unul și altul având menirea de a evidenția unitatea națiunii și dorința realizării apropiate a unificării ei statale.

Cultura pașoptistă românească ni se înfățișează ca un fenomen unitar, între membrii mișcării culturale din cele două Principate Românești stabilindu-se legături epistolare, având loc vizite și acțiuni comune, obiectivul tuturor fiind unirea.

Nu întâmplător oamenii de cultură s-au regăsit în primele rânduri ale revoluționarilor de la 1848. Majoritatea profesia ideii înaintate, lupta pentru înnoirea structurilor societății românești și pentru Unirea politică, statală a poporului român.

Prin activitatea lui, de publicist, conducător de revistă, om politic și istoric, Kogălniceanu se situa printre conducătorii mișcării culturale și politice din perioada premergătoare Revoluției de la 1848, care propagau idei moderne. În scrierile lui Kogălniceanu, găsim multe pagini care exprimă convingerea că, literatura este un mijloc eficace pentru dezvoltarea societății. “Când veneam de la universitate, (...) voiam prin literatură se prefac năravurile, să introduc în patria mea o nouă viață, noi principii”. De asemenea, sublinia rolul educativ al teatrului: “teatrul contribuie mai mult ca orice alt lucru la progresul literaturii naționale și la luminarea claselor inferioare”.

După înfrângerea revoluției de la 1848, mișcarea națională este constrânsă să se manifeste doar în afara granițelor, prin activitatea imigranților români, mai ales în vestul Europei. În 1849 se constituie la Paris *Asociația română pentru conducerea emigrației*, având în frunte un comitet format din: Ion Ghica, Nicolae Bălcescu, C. A. Rosetti, Dumitru Brătianu și Gheorghe Magheru. În septembrie 1850, se creează *Comisia de propagandă națională română*, al cărei suflet este Nicolae Bălcescu, ce va utiliza ca suport publicistic revistele de limbă română *România viitoare*, *Junimea română* și *Republica Română*, precum și cea mai mare parte a revistelor și periodicelor din Franța. Activitatea propagandistică este atât de eficientă încât emigranții români reușesc să transforme problema Principatelor, în scurt timp, într-o chestiune europeană¹.

Scriitorii diplomați români au activat pe tărâmul politicii externe nu ca trimiși oficiali, ci ca reprezentanți ai aspirațiilor naționale autentice, preocupați de asigurarea unei informări corecte și permanente a opiniei publice internaționale asupra specificității problemelor românești și a compatrioților despre evoluția evenimentelor politice pe plan european, chiar în perioada în care prioritizau eforturile îndreptate pe linia organizării emigrației sub o conducere unitară.

Formarea diplomației românești în secolul al XIX-lea poate fi împărțită în două perioade, separate de Unirea Principatelor din 1859 (facilitată într-o mare măsură de războiul Crimeei și de Convenția de Pace de la Paris), în urma căreia cele două Principate au primit dreptul de a face politică externă, independentă de Poartă, deși vor continua să fie sub suzeranitate otomană².

Începând cu prima parte a secolului al XIX-lea, în Principatele Române a apărut un proces complex de modernizare, manifestat prin adoptarea și trecerea treptată la un model de cultură de tip occidental, proces ce a dus la complexe clivaje și mutații sociale și politice.

Cunoscând bine sensul evoluției raportului de forțe pe plan general, elitele au izbutit să se strecoare, abil, adaptându-și ori modificându-și tactica și mijloacele de acțiune în funcție de pulsul cabinetelor europene în momentele de tensionare a vieții politice internaționale.

Astfel, Ion Ghica și-a continuat misiunea de agent oficios la Constantinopol în numele fostului guvern provizoriu din Muntenia, prevalându-se de trecerea personală pe care o avea în fața demnitarilor Porții. Cezar Bolliac nota, la sfârșitul anului 1849,

¹ Ion Bulei, *Români în secolele XIX-XX -Europenizarea*, Editura Litera, București, 2011, p. 26

² Gerald Bobango, *The Emergence of the Romanian National State*, Editura East European Quately, New York, 1979, p. 71

despre rolul lui Ion Ghica în incitarea și menținerea interesului Marilor Puteri europene pentru problema orientală românească astfel: „prin merite personale, cunoștințe, capacitate și stare, a putut să-și creeze o poziție, să se pună în relație cu tot ce este mai eminent și joacă astăzi o rolă în Constantinople și să ție o casă de emigrat român, în care să se vadă adesea cartea de vizită a lui Canning (ambasadorul Angliei la Constantinopol n.ns.) și Aupik (reprezentantul Franței la Poartă)", adăugând că „poziția și creditul dobândite de Ghica dădeau greutate lucrărilor lui.

Simultan cu eforturile lui Ghica, Al. G. Golescu-Negru și I. Maiorescu, bazându-se pe vechile investiții ale guvernului provizoriu revoluționar, au continuat să insiste față de cabinetele central și vest europene pentru a provoca o conferință diplomatică franco-anglo-germană consacrată problemei Principatelor.

Eforturile politice și de reprezentare ale lui Bălcescu la Debrețin, Pesta și Seghedin, în vara anului 1849, la Paris în toamna aceluiași an, Dumitru Brătianu la Londra, Gheorghe Magheru, Al. Papiu Ilarian, August Treboniu Laurian, la Viena, ale lui I. Heliade Rădulescu, Christian Tell, C. A. Rosetti, Vasile Mălinescu, la Paris, ale lui Alexandru și Radu Golescu, A. Zane și Gr. Zossima, la Brussa, ale lui Theodor Rășcanu, Ion Bălăceanu, Răducanu Rosetti, la Constantinopol, ale lui Nicolae Golescu la Atena, dovedesc o extraordinară abnegație, în scopul obținerii recunoașterii internaționale a problemei românești, precum și a idealurilor de Unire și Independență ale poporului român. Ele reprezintă o perioadă de referință în istoria formării diplomației românești modeme.

Lipsiți de statutul diplomaților oficiali și de girul plenipotenței, reprezentând interesele unui stat ce nu exista încă și ale unui popor în mare măsură nerecunoscut, nedispunând nici de mijloace materiale și de comunicare deosebite, nici de aparatul de reprezentare corespunzător, reprezentanții generației pașoptiste aflați în exil au acționat cu vigoare, în consens și metodic, anticipând toate formele unei diplomații organizate, cu toate metodele unei politici externe structurate, pregătind pe plan internațional și pe plan intern Unirea Principatelor³.

III. Rolul lui NICOLAE BĂLCESCU în formarea Statului Național Român

Nicolae Bălcescu a fost cel care a evidențiat și a consacrat în rândul diasporei românești principiul conform căruia Unirea Principatelor trebuie să fie primul și cel mai important obiectiv al luptei revoluționare, urmat de crearea unei armate moderne și a unui sistem de educație gratuit extins. Unirea era un desiderat pragmatic, mai lesne de susținut în fața Marilor Puteri Europene, inclusiv în fața Porții, ce ar fi permis ulterior creșterea importanței noului stat unificat. Independența trebuia să urmeze pe planul al doilea, aceasta putând fi ulterior mai ușor obținută ori impusă de către un stat de mărime medie, posesor al unei armate moderne.

Pentru Bălcescu devenise clar că orice încercare de construire a unui stat în locul celor două Principate trebuie să se bazeze pe crearea unei armate și economii moderne și că, în condițiile unei populații formate într-o mare proporție din țărani, această clasă socială trebuie reformată și emancipată pentru a constitui însăși structura acestui stat.

³ Dumitru Vitcu, *Diplomații Unirii*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2019, p. 23

El a reușit să își convingă colegii din emigrație (unii provenind chiar din rândul marii boierimi) despre această realitate, astfel încât, chiar și în condițiile dispariției premature a lui Bălcescu, ideile sale au fost puse integral în practică de către aceștia după Mica Unire. Astfel, prin introducerea reformei agrare, extinderea cu prioritate a sistemului educațional în zonele rurale, prin introducerea învățământului primar gratuit și obligatoriu, prin crearea unui sistem coerent de burse de studii pentru țărani și prin înființarea unei armate moderne și profesioniste provenite, mai ales, din rândul țărănimii, generația care a realizat Mica Unire a urmat cu exactitate programul național și de reformă conceput de Nicolae Bălcescu.

După eșecul revoluțiilor pașoptiste din ambele Principate, elitele celor două state românești, exilate aproape în totalitate, vor duce în exil două structuri statale complet funcționale ale fostelor guverne provizorii. Elitele vor constitui, un guvern de uniune națională în exil și vor reuși, cu succes, să organizeze acțiuni propagandistice și diplomatice la scară europeană, la un nivel de complexitate și coordonare specifice unui stat organizat.

Astfel, prin scrisori și memorii destinate unor personalități sau cercuri politice, unor cotidiane cunoscute, prin broșuri tipărite, prin audiențe, întrevederi și demersuri în marile capitale europene, acești reprezentanți oficioși ai poporului român au izbutit să acrediteze în conștiința factorilor politici de decizie și a opiniei publice internaționale „chestiunea” Principatelor Române și stringența rezolvării ei. Practic, nu a existat cabinet politic și personalitate proeminentă a diplomației europene din deceniul al VI-lea al secolului al XIX-lea care să nu fi fost abordată, direct sau indirect, deschis sau voalat, cu speranțe mai mult sau mai puțin îndreptățite, de către ambasadorii cauzei românești. Efortul patriotic unionist era susținut pretutindeni în Europa, acolo unde trebuia generat un curent favorabil, modificată o atitudine sau dobândit un sprijin politic important.

Două cancelarii de propagandă, una la Paris și alta la Constantinopol, au constituit adevărate arsenale ideologice pentru una dintre cele mai mari campanii agitatorice ale vremii, asigurate, paradoxal, cu mijloace extrem de reduse⁴.

Amplul capitol al propagandei unioniste este cel mai interesant din istoria începuturilor presei românești moderne. Manifestul către poporul român, ale cărui idei au fost reluate, dezvoltate și comentate de Bălcescu în revista *România viitoare* la Paris în 1850, apelul către toate partidele și grupările politice din țară și din emigrație, datorat lui C. A. Rosetti, semnificând un elogiu închinat revoluției și eroismului patriotic, epistolele acestuia către Barbu Știrbei, manifestele lansate de către Comitetul Central Democratic de la Londra, ori cele elaborate de Comitetul român din Paris, fasciculele revistelor *România viitoare*, *Junimea română* și *Republica română* erau redactate ori se bucurau de colaborarea celor mai active condeie ale scrisului românesc din acea epocă. În ediții conspirative, de format mic, pe hârtie subțire, aceste pledoarii pentru cauza Unirii înfruntau rigorile cenzurii și nesocoteau granițele, spre a ajunge în redacțiile ziarelor de largă circulație, la tribuna întrunirilor publice, pe mesele oamenilor de stat, ori pentru a întreține și însufleți comunitatea de idealuri și de lupte ale unioniștilor din

⁴ Idem, p. 28

țară și din exil.

Presa capătă o dezvoltare deosebită. Literatura epocii Unirii este o literatură militantă, concretizată îndeosebi în poezie și dramaturgie, dar apoi și în romanele apărute mai ales după 1859, a avut un adânc răsunset în rândurile națiunii, mobilizând-o prin mesajul patriotic pe care îl transmitea⁵.

Exilații români n-au fost însă numai propagandiștii ideii de unitate națională, ci și animatorii luptei pentru înlăptuirea ei, împletind într-un mod extraordinar publicistica cu diplomația. "Sentinele ale poporului, deslipite de trupul lui și răspândite de vijelie pe fața lumii", cum îi numea Bălcescu pe emigranții-diplomați, ei au căutat să înțeleagă strategia politică a țărilor influente, manevrele și intențiile lor politico-diplomatice, să sesizeze și să exploateze oportunitățile ivite pe eșichierul european.

IV. Perioada de după Unirea Mică a Principatelor

După succesul realizării Micii Uniri, toată elita românească din exil s-a repatriat și a continuat să participe intens la dezvoltarea și modernizarea noului stat, din poziții oficiale de această dată.

În această etapa a făuririi statului național, purtătorii de cuvânt ai culturii naționale românești au continuat, firesc, să militeze pentru modernizarea structurilor noului stat. Fiind pe deplin conștienți de importanța educației în formarea conștiinței naționale și a viitoarelor elite, aceștia au depus mari eforturi în direcția dezvoltării învățământului primar și liceal, precum și pentru înființarea universităților din București și Iași. Literatura a fost răspândită prin presă, începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Problema identității naționale a apărut în secolul al XIX-lea în toată Europa, la fel și conceptul de stat națiune ca o entitate teritorială, politică, culturală, istorică, mitică și religioasă. Această identitate culturală este ceea ce ne definește ca popor, transmis din generație în generație prin: limbă, mituri, literatură, folclor, istorie, tradiții, obiceiuri, muzică populară, religie, gastronomie.

Toate civilizațiile lumii sunt construite pe mituri care le oferă fundamentele istorice pentru revendicările lor (etnice, teritoriale, religioase, culturale) și care le individualizează de celelalte. Procesul complex al creării identității naționale românești, care se întinde pe întreg secolul al XIX-lea, s-a bazat în mod evident pe aceleași principii. Elita românească, educată în universitățile occidentale, conștientă de unitatea etnică a populației de limbă română din bazinul Munților Carpați, era la curent cu cerințele de bază necesare pentru realizarea unei extraordinar de complexe întreprinderi, și anume crearea unui stat național unificat, și a unei identități comune de limbă și cultură.

Statul națiune este o entitate mitologică bazată pe o religie proprie, alcătuită din cultul patriei - mamă, alături de obiectele sacre ale națiunii, drapel, monumente și eroii-martiri. Implementarea conștiinței naționale la nivel de masă a necesitat o activitate educativă susținută din partea elitelor intelectuale.

Cu ajutorul școlii, al revistelor, ziarelor, al serviciului militar obligatoriu se încerca impunerea în mentalul colectiv al unor idei ce confereau o identitate specifică, și

⁵ Dan Berindei, *Cultura națională română modernă*, Editura Eminescu, București, 1986, p. 22

anume identitatea națională. Despre originea nobilă, vechimea și virtuțile poporului român și rolul său în lume, se vorbea demult pe teritoriul românesc. Identitatea națională se construiește odată cu crearea unei mitologii naționale bazate pe o serie de patru mituri fundamentale. Mitul are rol de a genera solidaritate, comunitate și de a dezvolta sentimente patriotice sau religioase. El este ancora necesară oricărei societăți, având rolul de a aplana conflictele interne ale unei societăți. Mitul este însuși statul - națiune.

În procesul construirii identității naționale în jurul noțiunii de patrie se clădește un adevărat cult, având în centru patria - mamă. Conform analizei lui Edgar Morin, mitologia matri-patriotică îmbracă forma unei adevărate religii, cu ceremonii și obiecte sacre: drapel, monumente ale morții, cultul patriei -mamă, cultul eroilor și al martirilor. În condițiile în care cultul patriei - mamă devine o componentă a educației, și în situația în care există o dispută asupra naturii identității naționale, aceasta s-a reflectat la nivelul școlii prin conceptul de fii ai patriei. Construirea identității naționale presupune și apariția unor sentimente referitoare la rolul națiunii respective în istoria universală. Aceste sentimente au rolul de a educa mândria apartenenței la comunitatea respectivă și de a induce încredere în viitorul ei.

Pentru exprimarea trăsăturii identitare, autorii de manuale foloseau în primul rând topologia țării, neamul mic în luptă cu marile forțe ale istoriei, reprezentate de imperiile din jur: otoman, țarist, austriac; astfel valorile militare reprezintă un capital educativ deloc de neglijat.

Devoțiunea românilor devine și ea o trăsătură identitară. Nicio țară nu are atâtea mănăstiri și biserici ca România, dovadă de credință neșrămutată a strămoșilor noștri în Dumnezeu.

Astfel, românii au avut întotdeauna doi piloni importanți pe care a fost întemeiată educația: iubirea de patrie și iubirea de Dumnezeu. Aceste două elemente trebuie să constituie esența sacrificiului pentru țară.

Fiind un instrument educativ, manualul școlar este construit, în general, în tonuri de alb⁶. El trebuie să inducă încredere și mândrie față de poporul din care facem parte, de aceea elementele negative nu trebuie să existe pentru a nu influența imaginația copiilor. În general, copiii trebuiau să rețină că prin lumină am ajuns să fim unul dintre popoarele cele mari din răsăritul Europei⁷. Școala urma să dezvolte sentimente de mândrie față de apartenența la un popor mic la număr și înconjurat din toate părțile de ginte mult mai tari.

Simbolurile naționale sunt elemente ce conferă imaginea emblematică a statului. Acestea reprezintă o cale de reprezentare în mintea copilului a personalității naționale. Ele sunt puntea de legătură între trecut și viitor.

În secolul al XIX-lea, educația patriotică se împletește cu cea civică. Scopul educativ era clar: crearea sentimentelor de legătură și solidaritate între membrii

⁶ Mioara Cimpoieș, *Probleme de pedagogie în presă. De la Unirea principatelor până la cucerirea independenței României*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1967, p. 88

⁷ Nicolae Scurtescu, *Prescurtare din istoria românilor*, Editura Noua Tipografie C. N. Rădulescu, București, 1878, p 53

comunității. Ei trebuie să se considere fiii unei mari familii.

Sentimentul național se clădește și se alimentează în timp, pe măsură ce elitele societății devin tot mai interesate în educarea unui anume model uman. În anii 1850, în contextul evoluției politico-diplomatice și al propagandei impuse de momentul istoric, presa populariza elementele considerate necesare pentru o educație național-patriotică, în discursul școlar oficial persista modelul civic al perioadei regulamentare. În consecință, deși la diverse paliere ale comunicării sociale începuse înnoirea în sens naționalist a modelului uman propus de elite, școala se dovedea mai lentă în a-și însuși accentele noi la nivelul discursului oficial, pregătind însă, imperceptibil, prin activitatea ei de zi cu zi, schimbări profunde de sensibilitate și mentalitate.

Miturile, basmele și legendele inspirate din folclor au fost cea mai ușoară și cea mai rapidă modalitate de a aborda o populație care trăiește în mediul rural fără educație, de a crea aprobarea populară necesară a schimbărilor radicale așteptate în societățile lor, de la revoluții la consecințe legale, comerciale și culturale și să inspire un sprijin naționalist pentru idealurile de identitate națională, unitate, independență și autodeterminare.

O veche problemă, dar mereu actuală pentru istoria și critica literară, a fost și va rămâne raportul permanent între arta poporului și arta cultă, măsura și felul în care prima a sprijinit-o pe cea de a doua să se dezvolte.

Referitor la această problemă, părerile cercetătorilor și atitudinea creatorilor de artă cultă au fost împărțite, variind de la o epocă la alta, de la un curent literar la altul, de la un scriitor la altul, în funcție de concepția sa asupra lumii și a societății, al crezului artistic.

Concluzii

Acțiunea diplomației românești din perioada formării și organizării statului național a fost încununată de multiple realizări și a presupus, din partea celor destinați să reprezinte oficial interesele Unirii în fața experimentatei diplomații europene, patriotism, dublat de inteligență și judecată, demnitate și curaj, spirit de inițiativă și stăpânire de sine, adică tocmai calitățile pe care unul dintre marii teoreticieni în materie, François de Callières le pretindea "bunului diplomat".

Prezență vie în contextul politic european în perioada impunerii și desăvârșirii faptului împlinit din Principate, tânăra diplomația românească, călită în școala aspră a exilului pașoptist, a susținut admirabil interesele legitime ale noului organism național, căutând să îl desprindă de vechile tipare ale poziției internaționale a Moldovei și Țării Românești și să-l impună ca o realitate de sine stătătoare.

Caracteristic pentru noua realitate apărută după Unirea Principatelor este faptul că, de această dată, apărarea intereselor românești a revenit statului român însuși și domnitorului, ca exponent al politicii sale externe și simbol al ideii de unitate națională. Faza manifestărilor publice, spontane, a acțiunilor de propagandă externă, inițiate de patrioții români aflați în exil, a memoriilor neoficiale și a intervențiilor de aceeași natură pe lângă cabinetele politice, diplomatice ori cercuri influente din jurul lor, era de acum

depășită, o etapă nouă, superioară, luându-i locul. Era etapa diplomației românești unitare, oficiale și neîntrerupte, inaugurată de dubla alegere a lui Cuza.

Confirmând speranțele și încrederea cu care au fost investiți de țară, în condițiile cu totul particulare ale debutului organizării aparatului de stat pe temeuri moderne, cei dintâi misionari ori agenți diplomatici ai Principatelor Unite în capitalele europene și-au asociat perfect stăruitoarele lor eforturi celor consumate, cu același zel, de forțele progresului în interior, fundamentând astfel adevărul axiomatic exprimat de cel care s-a impus, deopotrivă în conștiința contemporanilor și a posterității, ca “arhitect” al României moderne: “Unirea este actul energetic al întregii națiuni române”.

Din acest punct de vedere, năzuințele scriitorilor din Principatele Române, mulți dintre ei diplomați, s-au conformat marilor idealuri naționale.

Vasile Alecsandri, Ion Ghica, Nicolae Bălcescu, Heliade Rădulescu, Kogălniceanu, Cuza, Negri, Cesar Boliac, Vasile Cârlova, Simion Bărnuțiu, Papiu Ilarian, Bolintineanu, până la Eminescu, toți scriitorii din secolul al XIX-lea au dat dovadă de același spirit militant când era vorba de înfăptuirea nobilei ideal politic ce a însuflețit generația romantismului românesc⁸.

Bibliografie

- CĂPUȘAN, Andrei Alexandru. *Diplomați români de elită*, București, Editura Ars Docendi, 2009
BERINDEI, Dan. *Cultura națională română modernă*, București, Editura Eminescu, 1986
BOBANGO, Gerald. *The Emergence of the Romanian National State*, New York, Editura East European Quately, 1979
BULEI, Ion. *Românii în secolele XIX-XX -Europenizarea*, București, Editura Litera, 2011
CIMPOIEȘ, Mioara. *Probleme de pedagogie in presă. De la Unirea principatelor până la cucerirea independenței României*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1967
SCURTESCU, Nicolae. *Prescurtare din istoria românilor*, București, Editura Noua Tipografie C. N. Rădulescu, 1878
VITCU, Dumitru. *Diplomații Unirii*, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2019

⁸ Andrei Alexandru Căpușan, *Diplomați români de elită*, București, Editura Ars Docendi, 2009, p. 60-67